



Arkisten toimien merkitys lapsen kuntoutumisen edistämiseksi sijaishuollon ohjaajien näkökulmasta

Petrus Ahonen & Tuomas Huovinen

2025 Laurea



Laurea-ammattikorkeakoulu

**Arkisten toimien merkitys lapsen kuntoutumisen edistämiseksi
sijaishuollon ohjaajien näkökulmasta**

Petrus Ahonen, Tuomas Huovinen
Sosionomi AMK
Opinnäytetyö
3/2025

Petrus Ahonen, Tuomas Huovinen

Arkisten toimien merkitys lapsen kuntoutumisen edistämiseksi sijaishuollon ohjaajien näkökulmasta.

Vuosi

2025

Sivumäärä

35

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, kuinka lastensuojelun sijaishuollon ohjaajat kokevat arkisten toimien edistävän lapsen kuntoutumista. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa sijaishuollon arjesta, jota voidaan hyödyntää materiaalina sijaishuollon työntekijän osaamisen syventämiseksi. Opinnäytetyön toimeksiantajana oli yksityinen lastensuojelun sijaishuollon palveluita tarjoava yritys.

Tietoperusta koostuu verkko- ja kirjallista, jotka käsittelevät lastensuojelulakia, lastensuojelua, sijaishuoltoa, kiintymys- ja vuorovaikutussuhdetta, kuntoutumista, lasten oikeuksia, sekä laadullisen tutkimuksen menetelmiä. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkielmana, hyödyntäen kyselyä aineistokeruumenetelmänä. Kysely toimitettiin sähköpostitse yksityisen lastensuojelun sijaishuollon palveluita tarjoavan yrityksen työntekijöille.

Kerätyn aineiston perusteella voidaan todeta, että sijaishuollon ohjaajat kokevat arkisten toimien edistävän lapsen kuntoutumista lisäämällä lapsen turvallisuuden tunnetta, kehittämällä tunnetaitoja ja vuorovaikutussuhteita sekä opettamalla arjen perustaitoja ja vaikuttavan positiivisesti lapsen yleiseen hyvinvointiin.

Opinnäytetyön toimeksiantaja voi käyttää tutkielmassa tuotettua tietoa hyödynnettäväksi sijaishuollon ohjaajan osaamisen syventämiseksi.

Petrus Ahonen, Tuomas Huovinen

The significance of everyday actions in promoting a child's rehabilitation from the perspective of foster care supervisors.

Year

2025

Pages

35

The purpose of this thesis was to examine how child welfare foster care supervisors perceive everyday activities as promoting children's rehabilitation. The objective of the thesis was to provide information about daily life in foster care that can be used to deepen the expertise of foster care employees. The thesis was commissioned by a private company providing child welfare foster care services.

The theoretical framework is based on online and book sources that address child welfare legislation, child welfare, foster care, attachment and interaction relationships, rehabilitation, children's rights, and qualitative research methods. The thesis was conducted as a qualitative study, using a survey as the data collection method. The survey was carried out via email to the employees of a private company providing child welfare foster care services.

Based on the data collected, it can be concluded that foster care supervisors perceive everyday activities as promoting children's rehabilitation by increasing the child's sense of safety, developing emotional skills and interaction relationships, teaching basic life skills, and positively impacting the child's overall well-being.

The commissioner of this thesis can utilize the information produced in the study to deepen the expertise of foster care supervisors.

Keywords: child welfare, foster care, attachment relationship, interaction relationship, rehabilitation

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön työelämäkumppani	7
3	Lastensuojelu	7
4	Lastensuojelun sijaishuolto	8
5	Kiintymyssuhteet	9
5.1	Turvattomat kiintymyssuhteet	10
5.2	Turvallinen kiintymyssuhde	11
6	Vuorovaikutussuhde	11
7	Kuntoutuminen	12
8	Opinnäytetyön toteutus	13
8.1	Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys.....	14
8.2	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat	14
8.3	Aineistonkeruu.....	14
8.4	Aineistoanalyysi	15
9	Tulokset	18
9.1	Arkiset toimet	18
9.2	Turvallisuus	19
9.3	Tunnetaidot ja vuorovaikutussuhteet	19
9.4	Arjen taidot ja hyvinvointi.....	20
10	Johtopäätökset	21
10.1	Sijaishuollossa koettu turvallisuus	22
10.2	Tunnetaidot ja vuorovaikutussuhteet sijaishuollossa	23
10.3	Arjen taidot ja hyvinvointi sijaishuollossa	24
11	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	25
12	Pohdinta	26
	Lähteet.....	29
	Kuviot	32
	Liitteet	34

1 Johdanto

Lapset ja nuoret tarvitsevat yhä enemmän tukea, joka näkyy lastensuojeluilmoitusten määrän kasvussa. Erityisesti monien lastensuojelun asiakkaana olevien lasten yhä monimutkaisemmat haasteet vaativat entistä osaavampia ammattilaisia. (Talentia 2023.) Yli 11 000 lasta ja nuorta Suomessa asuu huostaanoton vuoksi kodin ulkopuolella. Huostaanotetuista lapsista ja nuorista noin kolmasosa viimeisimmän tiedon mukaan asuu laitoksissa. (Helavirta 2023.)

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä yksityistä lastensuojelun sijaishuollon palveluita tarjoavan yrityksen kanssa. Opinnäytetyössä tutustuttiin pienryhmäkotien arkeen. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa sijaishuollon arjesta, jota voidaan hyödyntää materiaalina sijaishuollon työntekijän osaamisen syventämiseksi. Työelämäkumppanin toiveesta emme julkaisseet yrityksen nimeä valmiissa opinnäytetyössä. Päätös tehtiin yhteisymmärryksessä työelämäkumppanin kanssa käydyn keskustelun pohjalta.

Tuloksista saatu tieto koottiin liitettäväksi osaksi työelämäkumppanin laatukäsikirjaa. Opinnäytetyössä käsiteltiin yksityisen lastensuojelun sijaishuoltoa, pienryhmäkodin työntekijöiden ja arkisten toimien näkökulmasta. Opinnäytetyössä tarkasteltiin arkisten toimien merkitystä lapsen ja nuoren kuntoutumiselle. Arkiset toimet, kuten ruoanlaitto yhdessä aikuisen kanssa tai käynnit kaupassa ja apteekissa ovat monelle sijaishuollon lapselle tai nuorelle asioita, jotka ovat jääneet kokematta. Arkiset toimet toimivat osana pienryhmäkodin päivittäistä arkea ja edistävät vahvojen sekä turvallisten vuorovaikutussuhteiden muodostumista ohjaajien ja lasten välillä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, kuinka lastensuojelun sijaishuollon ohjaajat kokevat arkisten toimien edistävän lapsen kuntoutumista. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä toimi: ”Kuinka lastensuojelun sijaishuollon ohjaajat kokevat arkisten toimien edistävän lapsen kuntoutumista?”. Arkisten toimien kuntouttavan vaikutuksen syvemmän tarkastelun vuoksi, niiden merkitystä tarkastellaan myös haastavien tilanteiden ja tunnetilojen näkökulmasta.

Opinnäytetyön aihe oli ajankohtainen, sillä sijaishuolto sisältöineen on yhteiskunnallisesti viimeinen keino turvata lapsen ja nuoren hyvinvointi, jonka vuoksi sijaishuoltoa ja työssä vaadittavaa osaamista tulisi jatkuvasti kehittää. Tutkimuksia, joista tulisi ilmi sijaishuollon ammatillisen työn vaativuus, oli vähän. Sijaishuollon ammatillinen työ on monimuotoisuutensa ja erityispiirteidensä vuoksi haastavaa sekä ajoittain yllätyksellistä ja sekavaa. Lisäksi sijaishuollossa asuvan lapsen mahdolliset traumaattiset kokemukset voivat tuoda jännitteitä ammatilliseen työskentelyyn. (Helavirta 2023.)

2 Opinnäytetyön työelämäkumppani

Opinnäytetyön työelämäkumppanimme tarjoaa yksityistä lastensuojelun sijaishuollon palvelua perustason lastensuojeluyksiköissä. Yksiköt tarjoavat pitkäaikaishoitoa sitä tarvitseville lapsille ja nuorille. Työelämäkumppanimme tavoitteena on kuntouttava ja laadukas lastensuojelutyö. Työelämäkumppanimme pitää keskeisenä tehtävänä olla osana heille sijoitettujen lasten lapsuutta ja nuoruutta.

Yksiköissä pyritään elämään tavallista arkea koulun, harrastusten, sosiaalisten suhteiden ja vapaa-ajan viettämisen toimiessa arjen perustana. Työelämäkumppanimme perustaa toimintansa kodinomaisuuteen, ammatillisuuteen ja lasten yksilöllisistä tarpeista huolehtimiseen sekä tiiviiseen omaohjaajatyöskentelyyn. Toiminnallaan työelämäkumppanimme takaa lapsille turvalliset rajat ja välittävän sekä luottamuksellisen ilmapiirin, jossa ongelmat ratkaistaan avoimen vuorovaikutuksen ja rehellisyyden avulla sekä asiat läpikotaisesti puheella selvittäen.

3 Lastensuojelu

Lastensuojelulain (417/2007) tarkoituksena on turvata lapsen oikeus tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen, turvalliseen kasvuympäristöön ja erityiseen suojeluun. Lapsen oikeuksien toteuttaminen on myös muuta lainsäädäntöä ja muita viranomaisia sekä laajemmin koko yhteiskuntaa velvoittava tehtävä. Lapsen oikeuksista säädetään Suomen perustuslaissa (731/1999) sekä Suomea sitovissa Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa. (Lastensuojelun käsikirja 2023a). Lastensuojelulaissa (417/2007) keskeisenä periaatteena toimii lapsen etu ja lastensuojelutyön tarkoituksena on edistää lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Oleellinen lapsen etuun sisältyvä toimintaperiaate on lapsen oikeus saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Lapsia on kuunneltava ja kuultava ja heidän mielipiteensä ja toivomuksensa on otettava huomioon. Lapsien esittämät toivomukset tulisi huomioida heidän kehitystasonsa mukaisesti. (Lastensuojelun käsikirja 2023b.)

Lastensuojelun on tuettava vanhempia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastuussa olevia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Lastensuojelun on pyrittävä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan riittävän varhain ilmi tulleisiin haasteisiin. Hyvinvointialue järjestää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsella tai perheellä ei ole lastensuojelun asiakkuutta. Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, hyvinvointia ja kehitystä sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua voidaan järjestää tukena ja erityisenä tukena, jota annetaan esimerkiksi nuorisotyössä, opetuksessa, päivähoitossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä sosiaali- ja terveydenhuollossa. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Lastensuojelun palveluita ovat avohuollon tukitoimet sekä sijaishuollon ja jälkihuollon palvelut. Avohuollon tukitoimet ovat kirjattuna lakiin ensisijaisiksi, ellei lapsen etu muuta vaadi. Lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista, jota tuetaan tarvittaessa avohuollon tukitoimin. Lapsi on otettava hyvinvointialueen huostaan ja järjestettävä sijaishuolto, mikäli puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet vaarantavat lapsen terveyttä ja kehitystä tai lapsi itse vaarantaa terveytensä tai kehityksensä omalla toiminnallaan. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

4 Lastensuojelun sijaishuolto

Sijaishuollolla tarkoitetaan lapsen sijoittamista kodin ulkopuolelle. Sijaishuollon tarkoituksena on järjestää huostaanotetun, kiireellisesti sijoitetun tai lastensuojelulain 83 §:ssä tarkoitetun väliaikaismääräyksen nojalla sijoitetun lapsen hoito sekä kasvatus kodin ulkopuolella. (Lastensuojelun käsikirja 2024a.) Huostaanotettu lapsi sijoitetaan perhehoitoon tai lastensuojelulaitokseen, jota ennen selvitetään kuitenkin voiko joku lapsen läheisistä huolehtia hänestä. (Lastensuojelun käsikirja 2024b).

Ensisijaisesti sijaishuolto pyritään järjestämään perhehoidon turvin. Sijaishuoltopaikan tulee aina vastata lapsen tarpeita. Sijaishuoltopaikan valintaan vaikuttavat laitoksen sijainti, laitoksen työntekijöiden ammatillinen pätevyys, lapsen ikä, kehitystaso ja tausta, kuin myös sijoituksen syy sekä mahdollisuudet tukea lapsen perhettä. Lapsen terveydentila, tuen tarpeet, läheisverkosto, kiintymyssuhteet ja koulunkäynti sekä harrastukset tulee ottaa huomioon sijaishuoltopaikkaa valittaessa. Sijaishuollon tarkoitus on turvata lapsen hyvinvointi ja tasapainoinen kehitys lapsen yksilölliset toiveet sekä tarpeet huomioiden. (Lastensuojelun käsikirja 2024c.)

Lastensuojelulain 54 §:n mukaisesti sijaishuoltopaikan tulee huolehtia sijaishuollossa olevan lapsen kehityksen kannalta tärkeistä, jatkuvista ja turvallisista ihmissuhteista sekä ylläpitää niitä. Myös sijoittajahyvinvointialueen tulee osallistua yhteydenpidon tukemiseen esimerkiksi taloudellisen tai muun käytännöllisen avun keinoin. (Lastensuojelulaki 417/2007, 54 §.)

Sijaishuoltopaikan on varmistettava lapselle arjessa turvalliset olosuhteet ja perushoito. Perushoito koostuu riittävästä ruoasta, levosta, puhtaudesta, vaatehoidosta, liikunnasta ja kokonaisterveyden mahdollistamisesta. Lasta tulisi kannustaa kaikissa päätöksissä, jotka tukevat lapsen tasapainoista tulevaisuutta. Tällainen päätös voisi olla uuden harrastuksen aloittaminen tai mieluisaan koulutukseen hakeutuminen. Kannustamisen lisäksi lapsi tarvitsee rajoja ja sääntöjä sekä oppeja sopimusten tekemisestä ja noudattamisesta. Tätä kautta lapsi oppii asettamaan rajoja omalle toiminnalle ja kantamaan vastuuta. (Lastensuojelun käsikirja 2024d.)

Huostaanotto on voimassa toistaiseksi ja on lopetettava heti, kun huostassa pidon ja sijaishuollon tarve lakkaa. Huostaanotto loppuu myös lapsen täysi-ikäistyttyä. Ennen lapsen täysi-ikäistymistä, huostaanoton lopettaminen edellyttää jatkuvaa huostassa pidon perusteiden arviointia ja riittävästi parantuneita sekä riittävän kauan hyvinä pysyneitä kasvuoloja. Sijaishuollon loputtua lapsi tai nuori siirtyy jälkihuoltoon. (Lastensuojelun käsikirja 2024e.)

Sijaishuollon pyrkimyksenä on perheen jälleenyhdistäminen. Tavoite jälleenyhdistämisestä saavutetaan kuitenkin lapsen tai nuoren etua jatkuvasti arvioiden. Sijaishuollon lopettamista harkitessa tulee huomioida lapsen tai nuoren omat toiveet asumispaikastaan, sijaishuollon kesto ja sijaishuollossa muodostuneet kiintymyssuhteet, että lapsen ja vanhempien välinen yhteydenpito sijaishuollon aikana. Huostaanottoa ja sijaishuollon päättämistä harkittaessa tulee arvioida mitä se merkitsisi lapselle tai nuorelle. Vaikka alkuperäiset huostaanoton perusteet poistuisivatkin, ei huostaanottoa ja sijaishuoltoa voida lopettaa, jos se olisi selvästi lapsen etua vastaan. (Lastensuojelun käsikirja 2024e.)

Sijoitetun lapsen sijaishuoltoa valvoo sijoittajahyvinvointialue, yhteistyössä sijoitushyvinvointialueen ja aluehallintaviraston kanssa. On mahdollista, että lapsi sijoitetaan tämän edun mukaisesti sijoittajahyvinvointialueen ulkopuolelle, josta sijoittavan hyvinvointialueen tulee ilmoittaa sijoitushyvinvointialueelle, jotta palvelujen ja tukitoimien saatavuus sekä sijaishuollon valvonta toteutuu. Sijoittajahyvinvointialue valvoo, että lapsen edun ja oikeuksien mukainen perhehoito tai laitoshoido toteutuu. Tärkeimpiä valvonnan keinoja ovat lapsen asioista vastaavien sosiaalityöntekijöiden vierailut sijaishuoltopaikassa. Käynneillä mahdollistetaan sosiaalityöntekijän ja lapsen kahden keskinen, luottamuksellinen tapaaminen, jossa lapsi voi kertoa tilanteestaan sekä kokemuksistaan. Lapsen omakohtaiset kokemukset sijaishuoltopaikan tarjoamasta hoidosta ja huolenpidosta ovat tärkeitä sijaishuoltopaikan soveltuvuutta arvioidessa. Sosiaalityöntekijän käynneillä voidaan myös seurata sijaishuoltopaikan yksilöllisiä hoidon ja kasvatuksen periaatteita sekä toimintaedellytyksiä. Erityisesti sijaishuollon lapsikohtainen valvonta, jossa tarkastellaan sijoitusta ja sijoituksen tavoitteiden toteutumista, on merkityksellinen osa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän roolia. (Lastensuojelun käsikirja 2024f.)

5 Kiintymyssuhteet

Kiintymyssuhteella tarkoitetaan lapsen muodostamaa tunnesuhdetta häntä hoivaavaan aikuiseseen. Kiintymyssuhteen tarkoituksena on ohjata lapsen sisäistä reagointia ja muovata kehittyvää hermostoa. Kiintymyssuhteen laatuun vaikuttaa, kuinka häntä hoivaava aikuinen tunnistaa vauvan tarpeita ja tunnetiloja sekä miten tämä reagoi niihin. Lapsen ensimmäisistä kiintymyssuhteista muodostuu sisäistetty malli, jota kutsutaan kiintymyssuhdemalliksi. Kiintymyssuhdemallin perusteella lapsi muodostaa käsitystä siitä, kuinka maailma toimii. Kiintymyssuhdemalli

vaikuttaa varsin pysyvästi käsitykseen ihmissuhteista ja tulee näin vaikuttamaan niihin tulevaisuudessa. (Tokola & Airo 2024.)

Tavanomaisesti kiintymyssuhdemallit jakautuvat kolmeen erilaiseen. Kiintymyssuhde lapsen ja aikuisen välillä voi olla joko turvaton tai turvallinen. Turvattomat kiintymyssuhdemallit jakautuvat puolestaan kahteen, välttelevään ja ristiriitaiseen. Kiintymyssuhde on lapsen turva. Turva ja hyvinvointi sekä hyväntuulisuus auttaa lasta sosiaalistumaan, tutkimaan ja etsimään. Turvaton, peloissaan oleva lapsi ei leiki eikä tutki, vaan hakeutuu hoivaajiensa turviin. Turvalisessa kiintymyssuhteessa lapsi elää maailmassa, jota voi ennakoida. Tässä maailmassa lapsen kaikki tunteet ovat sallittuja ja niiden osoittaminen tärkeää. (Sinkkonen 2018, 43.)

5.1 Turvattomat kiintymyssuhteet

Mikäli lapsi on kiintynyt hoivaajiinsa välttelevästi, pelkää tämä osoittaa todellisia tunteitaan. Välttelevästi kiintynyt lapsi osaa näyttää ne tunteet, joita häneltä enemmänkin odotetaan tai ne tunteet, jotka eivät laukaise reaktiota. Välttelevässä kiintymyssuhteessa, lapsi seuraa aikuisen reaktioita ja muodostaa sekä tukahduttaa voimakkaita tunteitaan. Välttelevän kiintymyssuhteen lopputuloksena on niin sanottu reipas lapsi, joka mahdollisesti vaatii liikaa itseltään ja kuormittaa itseään tunnollisuudellaan sekä itsekriittisyydellään. Reipas lapsi ei turhaan kuormita huoltajiaan käytöksellään. Reipas lapsi saa mahdollisesti hyvää palautetta huoltajiltaan sekä koulusta. Hyvä palaute johtuu siitä, kun lapsi ei kotona tai koulussa osaa tai uskalla näyttää omia tunteitaan ja ne jäävät lapselta käsittelemättä oikeanlaisen tuen avulla. Reipas, välttelevästi kiintynyt lapsi myös mahdollisesti huolehtii toisten hyvinvoinnista liialti jättäen oman hyvinvointinsa toissijaiseksi. Omien tunteiden jäädessä taka-alalle, lapsen tunteidenkäsittelytaidot kehittyvät heikosti. Varhain vältteleväksi muodostunut kiintymyssuhde ennustaa myös myöhemmän iän käytösongelmia. (Sinkkonen 2018, 43-44.)

Ristiriitainen eli ambivalentti kiintymysmalli tarkoittaa lapsen kiintymyssuhdetta, jossa lapsen ja hoivaajan välillä vallitsee usein ristiriita käytöksen ja reaktion välillä. Lapsi kiintyy ristiriitaisesti, kun vanhempi tai hoivaaja omalla käytöksellään ja tunteillaan opettaa lapsen toimimaan samoin. Ristiriita kuitenkin ilmenee vanhemman tai hoivaajan tavassa reagoida lapsen oppimaan tunteiluun ja käytökseen. Lapsi osoittaa tunteensa opitusti, joka hermostuttaa aikuista. Lapsen elämä on tällöin hyvin tunnepitoista, jossa voimakkaita tunteita ilmaistaan äkkipikaisesti. Ristiriitainen kiintymys ennustaa myöhemmällä iällä esimerkiksi ahdistusoireita. (Sinkkonen 2018, 44.)

On tavallista, että varhain ristiriitaisesti kiintyneet lapset käyttäytyvät kouluikäisinä ja koulussa arvaamattomasti. Ristiriitaisesti kiintyneet käyttäytyvät myös tunnepitoisesti ja aiheuttavat usein ongelmia koulussa. Kiintymyssuhteen vuoksi on mahdollista, että lapsi on haastava oppilas ja hallitsee näin opettajan alituisen haastamisen. Ristiriitainen kiintymyssuhde voi näkyä valittamisena ja kiukutteluna sekä vaikeutena alistua auktoriteettiin. Nämä piirteet ovat

usein havaittavissa jo alakoulun ensimmäisellä luokalla oppilaan kieltäytyttyä opettajan antamista tehtävistä. (Sinkkonen 2018, 73.)

5.2 Turvallinen kiintymyssuhde

Turvallinen kiintymyssuhde muodostuu lapsen oppiessa luottamaan, että hänen tarpeensa ja tunteensa ymmärretään ja niihin vastataan. Turvallisen kiintymyssuhteen muodostumista voidaan edistää läheisyydellä, leikillisyydellä, arjen ennakoitavuudella ja turvallisilla rutiineilla. Turvallisesti kiintynyt lapsi kokee, että hän voi itse vaikuttaa ympärillä oleviin asioihin ja elämän olevan hallittavissa. Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsi osaa ilmaista tarpeitaan luottaa, että häntä autetaan tarvittaessa. (Terveyskylä 2021.)

Varhaiset ja turvalliset lapsen kiintymyssuhteet näkyvät lasten positiivisina odotuksina kaverisuhteisiin. Turvallisesti kiintyneet lapset omaavat perustunteen siitä, että uusissa suhteissa vallitsee yhteys toiseen ihmiseen. Turvallisesti kiintynyt lapsi uskaltaa tutustua toisiin lapsiin ilman pelkoa pettymyksestä ja luottaen, että hän itse kykenee herättämään vastakaikua. Turvallisesti kiintyneet lapset nauttivat leikistä ja uuden oppimisesta ja löytämisestä. He ovat myös jo taidokkaita hallitsemaan ja säätelemään tunteitaan. He ovat loogisia, että tunneälykkäitä. Erilaisissa suhteissa turvallisesti kiintynyt lapsi on empaattinen ja osaa odottaa toiselta vastavuoroisuutta, tiedostaen, että ihmissuhteet toimivat molemminpuolisesti. Turvallinen kiintymyssuhde on eduksi sosiaalisten suhteiden muodostumisessa ja kyvyssä oppia uutta. Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsi osaa sekä uskaltaa osoittaa oikeat tunteensa, ilman pelkoa hylätyksi tulemisesta. Turvallinen kiintymyssuhde mahdollistaa, että lapsen voimavarat kuluvat uuden oppimiseen ja tutkimiseen. Tästä lapselle seuraa hyvä sosiaalinen ja tiedollinen kehitys. (Sinkkonen 2018, 58.)

6 Vuorovaikutussuhde

Vuorovaikutuksella tarkoitetaan kommunikaatiota, jossa osapuolet aloitteellisesti ja vastavuoroisesti reagoivat viesteihin sekä kokevat yhteyttä. Lapselle vanhemman tai muun huoltajan välinen vuorovaikutussuhde hänen kanssaan toimii perustana kiintymyssuhteelle ja näin lapsen koko kehitykselle. (Mielenterveystalo 2024.)

Lapselle syntyy kokemus, että maailma on hyvä paikka, kun hänen vanhempansa tai muu huoltajansa on herkkä hänen viesteillensä, käsittää viestit valtaosan ajasta oikein ja reagoi niihin johdonmukaisesti. Lapselle syntyy näin perusturvallisuuden ja luottamuksen tunne, joka kantaa läpi tulevien ihmissuhteiden toimien pohjana hyvälle minäkuvalle, itsetunnolle ja empatian kyvyn kehittymiselle. Perusturvan myötä lapsi kykenee, tutkimaan ympäristöään, leikkimään, oppimaan ja luomaan uutta. Tällöin lapsi kykenee pyytämään ja vastaanottamaan hoi-
vaa sekä tukea tarvittaessa. Lapsen tarpeisiin on tärkeää reagoida johdonmukaisesti, jotta

lapsi oppii luottamaan itseensä ja ympäristöönsä. Etenkin varhainen vuorovaikutus on rutii-neista, hyväksynnästä ja turvallisia rajoista sekä lapsen perustarpeista huolehtimista. Näistä koostuva arki ja yhteiset hetket tarjoavat lapselle kokemuksia yhdessä elämisestä ja vuorovai-kutuksesta. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021.)

Vuorovaikutussuhteiden haasteet ovat yleisiä sijoitetuilla lapsilla, jonka vuoksi vuorovaikutuk-sen tutkiminen ja sen ymmärtäminen on olennaista. Sijaishuollon tavoitteisiin pääsemiseksi on välttämätöntä, että auttajan ja autettavan välillä vallitsee vuorovaikutussuhde, joka on luot-tamukseen, aitoon kohtaamiseen ja tasavertaisuuteen pyrkivä. Tällaisen vuorovaikutussuh-teen muodostumiseen vaaditaan aikaa, toistuvia kohtaamisia, tahtotilaa sekä luottamusta, jonka vuoksi sijaishuollon ammattilaisten pysyvyyden tärkeys korostuu. (Kekkonen & Jahnukainen 2023, 26.)

Toimiva vuorovaikutussuhde ja yhteistyö lapsen vanhemman tai läheisverkoston kanssa mah-dollistaa parhaillaan kasvatuskumppanuuden synnyn sijaishuoltopaikan ja kodin välillä. Van-hempi tai lapsen muu läheinen on myös pääsääntöisesti asiantunteva lapsen asioista. Tämän vuoksi on tärkeää, että ammattilaiset voivat hyödyntää heiltä saatua ymmärrystä ja tietoa lapsen tilanteesta. Tällä mahdollistetaan uusien näkökulmien oivaltaminen ja uusien toimin-tamallien löytäminen lapsen kuntoutumisen edistämiseksi. (Kekkonen & Jahnukainen 2023, 26.) Vuorovaikutuksen kehittyminen auttaa ammattilaista hyödyntämään asiakkaalle parhai-ten soveltuvaa kieltä, menetelmää ja työskentelytapaa. Sijaishuollon järjestämisen ohella vaadittava ammattitaito ja vuorovaikutukseen perustuva huolenpito valmistelee lasta elämän-vaiheisiin ja tilanteisiin myös sijoituksen jälkeen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2024.)

7 Kuntoutuminen

Lapsen kuntoutumisella ja eheytymisellä tarkoitetaan lapsen parempaa kykyä ymmärtää epä-selviä asioita ja kokemuksia sekä läpikäydä niitä. Edellytyksenä lapsen auttamiseksi on koh-data lapsen kokemuksia sekä ottaa ne työskentelyn kohteeksi. Kuntoutumiselle on tärkeää, että lapselle tarjotaan mahdollisuuksia esittää kysymyksiä ja keskustella asioistaan ikätasoi-sesti. Lapsen kuntoutumisen ytimessä ovat emotionaalista kehitystä tukevat korjaavat koke-mukset. Tämän vuoksi lapsen kuntouttamiseksi työntekijät pyrkivät luomaan tietoisesti tilan-teita, jotka tukevat lapsen kehitystä korjaavien kokemusten avulla. Jotta korjaavia kokemuk-sia mahdollistavia tilanteita voidaan luoda, tarvitaan lapsen ja aikuisen välille luottamukselli-nen vuorovaikutussuhde. Luottamus työntekijään kannattelee kuntoutumista, sillä se merkit-see lapselle turvaa ja toivoa. Nämä puolestaan mahdollistavat uuden oppimisen emotionaalis-ten korjaavien kokemusten avulla. (Bardy 2013, 47, 249, 258.)

Lapsen kuntoutumisen kannalta on oleellista, että lapsi pystytään näkemään yksilöllisenä kuntoutujana, joka tunnustelee ja käsittelee kokemaansa niitä sanoittaen. Tässä näkemyksessä korostuu lapsen riittävät kyvyt määritellä, mikä on itselle hyväksi ja myös edellytykset toimia omien valintojensa mukaan. (Bardy 2013, 247.)

Kuntoutumisen näkökulmasta lastensuojelun tulisi tarjota lapselle kokemuksia välittämisestä ja turvasta. Lastensuojelun tarjoamat vahvistavat kokemukset korjaavat aikaisempia vahingollisia, turvattomia ja pelottavia kokemuksia. Korjaavien kokemusten aikaansaamiseksi ja hyvän kasvun takaamiseksi lapsi tarvitsee turvallisia, välittäviä ja rakastavia ihmisiä elämänsä. (Kananoja 2019.)

Lastensuojelussa myös traumatietoisuus on tärkeää. Traumatietoinen työskentely auttaa kartoittamaan lapsen kokonaisvaltaisen tilanteen ja suuntaamaan tarvittavat palvelut ongelmien juurisyihin. Sen sijaan, että hoidettaisiin lapsen käytöstä, hoidettaisiin käytöksen taustalla piilevää traumaa. Traumakokemusten ja niihin kohdistuvien tarpeiden kartoittamisella voidaan edistää suoraan lapsen toipumista traumasta ja näin ollen kuntoutumista. (Kerminen, Jussila & Ailoranta 2023.)

Traumatisoituneet ja turvattomasti kiintyneet lapset ovat puolestaan usein ongelmassa jo ennen koulua. Haasteet näkyvät varhaisella iällä lapsen käytöksen poikkeuksina. Turvattomasti kiintyneet ja traumatisoituneet lapset vetäytyvät helposti sosiaalisista kontakteista koulussa ja saavat raivokohtauksia. Mitä raivokohtauksiin tulee, ne saattavat vaikuttaa toisille lapsille ja aikuisille hämmäntäviltä, sillä raivoon ei löydy välttämättä ilmiselvää selitystä. Raivokohtaus voi myös syttyä toiselle mitättömältä tuntuvasta syystä. Aikuisen tehtävä on tiedostaa lapsen taustat, sillä trauma voi olla syy aggressiiviseen ja antisosiaaliseen käytökseen. Raivokohtaus saattaa syttyä toisen sanoista, jotka vetoavat lapseen ja muistuttavat esimerkiksi traumasta. (Sinkkonen 2018.)

8 Opinnäytetyön toteutus

Yhteistyö opinnäytetyöprosessia varten työelämäkumppanimme kanssa muodostui alun perin sosionomiharjoittelun pohjalta. Tuolloin mielenkiinto ja mahdollisuus yhteistyötä kohtaan heräsi. Yhteinen opiskeluaikamme ja yhteensopivat aikataulut valmistumisen suhteen sekä mielenkiinnonkohteet ohjasivat kohti opinnäyteprosessimme alkamista. Yhteistyömme työelämäkumppanimme kanssa alkoi nopeasti ensimmäisen yhteydenoton jälkeen. Yhteyshenkilölämme oli näkemys, millaista yhteistyötä tarvitaan, jotta opinnäytetyö hyödyttäisi molempia osapuolia. Oltuamme samoilla linjoilla toteutuksesta, päätimme tavata yhteisesti. Tapasimme opinnäytetyöprosessin alkuvaiheissa yhteyshenkilömme ja muita yrityksen esihenkilöitä,

joiden kanssa kävimme keskustelua yhteisistä tavoitteista ja toiveista. Laadimme tapaamisen pohjalta opinnäytetyösopimuksen ja lopulta opinnäytesuunnitelman.

8.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, kuinka lastensuojelun sijaishuollon ohjaajat kokevat arkisten toimien edistävän lapsen kuntoutumista. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa sijaishuollon arjesta, jota voidaan hyödyntää materiaalina sijaishuollon työntekijän osaamisen syventämiseksi. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä toimi: “Kuinka lastensuojelun sijaishuollon ohjaajat kokevat arkisten toimien edistävän lapsen kuntoutumista?”.

8.2 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkielmana, hyödyntäen kyselyä aineistokeruumenetelmänä. Kysely (Liite 1.) toteutettiin anonymisti työelämäkumppaniyrityksen työntekijöille. Kysely sisälsi avoimia kysymyksiä, jotta työntekijän ammattitaito saatiin näkyväksi. Kysely toteutettiin Microsoft Forms-apuohjelman avulla ja kerätyt vastaukset tallennettiin ilman tunnistetietoja omille tietokoneillemme. Kyselytutkimuksessa kerätty aineisto säilytettiin tekstimuodossa, jonka vuoksi aineisto oli analysoitavissa opinnäytetyötä varten.

Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on tarkastella jotakin ilmiötä tutkittavien henkilöiden näkökulmasta. Tutkimusmenetelmässä huomio kiinnittyy tutkittavien subjektiivisiin kokemuksiin ja ajatuksiin tutkittavasta asiasta. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään tekemään johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä aineistolähtöisesti. Tällä tarkoitetaan käytetyn aineiston hyödyntämistä niin, että vastaajien käyttämät sanat, lauseet ja käsitteet tulevat esiin. Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että vuoropuhelua tapahtuu teorian ja aineiston välillä. Tällä tarkoitetaan sitä, ettei teoria ohjaa tekemistä vaan toimii apuvälineenä aineiston hankinnassa, analysoinnissa ja tulkinnessa. (Puusa & Juuti 2020, 9-10.)

Valitsimme laadullisen tutkimusmenetelmän, sillä halusimme tarkastella aineistoa, joka perustuu kyselyyn vastanneiden subjektiivisiin kokemuksiin ja näkemyksiin. Tämä lähestymistapa oli soveltuva, sillä laadullisessa tutkimuksessa voidaan tarkastella aineistoa, joka kerätään avoimin kysymyksiin, kuten haastatteluissa. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Avoimilla kysymyksillä mahdollistettiin, että työntekijöiden ammattitaito tulee näkyväksi.

8.3 Aineistonkeruu

Opinnäytetyötä varten toteutimme kyselyn (Liite 1), jossa selvitimme lastensuojelun sijaishuollon ohjaajien näkemyksiä arkisten toimien merkityksestä lapsen kuntoutumisen edistämiseksi. Kysely kerättiin anonymisti Microsoft Forms-apuohjelman avulla. Keräämiämme vastauksia peilattiin sosiaalialan kirjallisuuteen perustuvaan teoretietoon.

Opinnäytetyössä kerättiin vastauksia työelämäkumppaniyrityksen työntekijöiltä, jotka ovat koulutukseltaan nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajia, lähihoitajia ja sosionomeja sekä sairaanhoitajia. Kysely järjestettiin työelämäkumppaniyrityksen työntekijöille, jonka tavoitteena oli kerätä sekä hyödyntää noin seitsemän henkilön vastauksia. Työelämäkumppanin kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti kysely toteutettiin anonyymisti ja hienovaraisesti. Työntekijöitä tiedotettiin opinnäytetyöstä ja opinnäytetyön ohessa toteutettavasta kyselystä. Kyselyn vastausohjeet liitettiin sähköpostitse toimitettavaan esittelykirjeeseen (Liite 2), jossa esiteltiin opinnäytetyön tekijät, opinnäytetyön sisältö ja tarkoitus sekä kuinka vastauksia hyödynnetään opinnäytetyössä. Esittelykirje ilmaisi myös, että toteutettavaan kyselyyn osallistuminen on vapaaehtoista ja valmis opinnäytetyö tullaan julkaisemaan ammattikorkeakoulujen opinnäytteitä ja julkaisuja tarjoavassa palvelussa, Theseuksessa.

8.4 Aineistoanalyysi

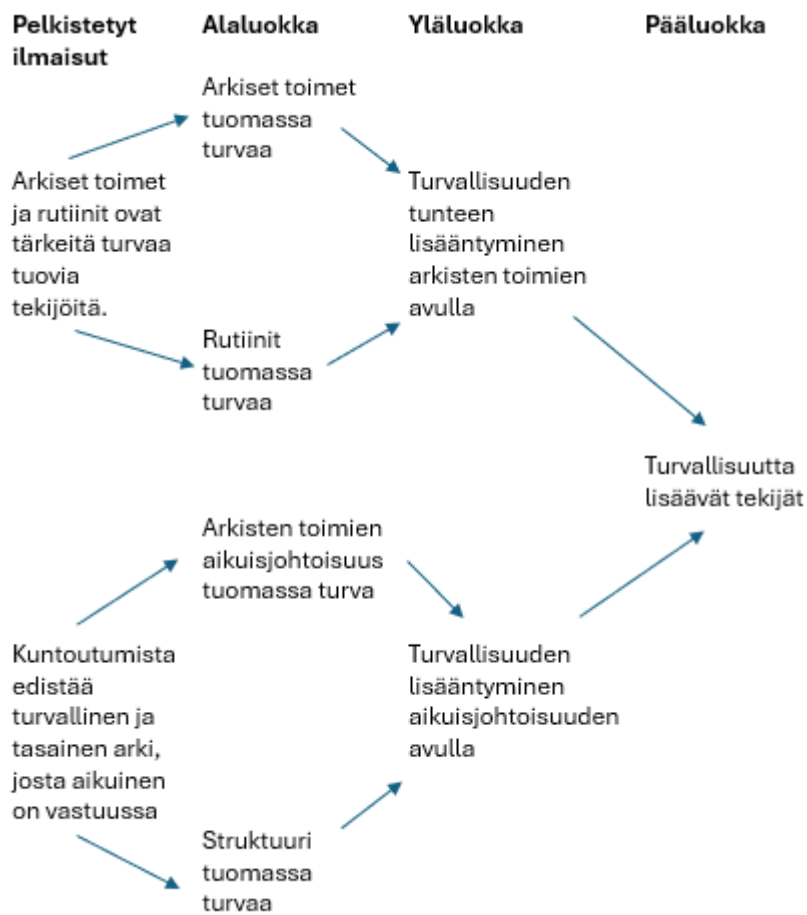
Opinnäytetyössä käytettiin sisällönanalyysimenetelmänä induktiivista lähestymistapaa. Induktiivinen lähestymistapa mahdollisti aineiston hyödyntämisen johtopäätöksien tekemisessä. Tällä tavalla saatiin kerättyä monipuolista ja tarkkaa tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Opinnäytetyössä luonnollisesta ympäristöstä suoraan työntekijöiltä kerättyä tietoa tarkasteltiin sisällönanalyysin avulla, jotta hyödyllinen ja jokapäiväisessä sijaishuollon arjessa oleva tieto saatiin näkyväksi. (Puusa & Juuti 2020, 10.)

Opinnäytetyössä kerättyä tietoa käsiteltiin induktiivisen sisällönanalyysin avulla siten, että kyselyssä kerättyjä vastauksia luokiteltiin teemojen mukaan. Kyselyssä esitetyt avoimet kysymykset mahdollistivat työntekijän ammatillisen pohdinnan. Tällä tavoin oli mahdollista kerätä ja koota myös hiljaista tietoa sekä tuottaa uutta tietoa sijaishuollon arjesta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kyselyä hyödyntäen selvittää, kuinka lastensuojelun sijaishuollon ohjaajat kokevat arkisten toimien edistävän lapsen kuntoutumista. Kokonaisvaltaisista vastauksista kerättiin tietoa, joka kuvailee ja vastaa opinnäytetyön tutkimuskysymykseen. Kyselyn tarkoituksena oli tuoda esiin sijaishuollon ohjaajien ammattitaito avoimen kysymysasettelun avulla. Vastauksissa haluttiin ohjaajan kuvailevan lastensuojelun arkea, pohtien arkisten toimien merkitystä lapsen kuntoutumiselle. Sijaishuollon ohjaajia pyydettiin määrittelemään heidän näkemyksensä arkisista toimista sijaishuollon arjessa. Näin varmistettiin vastanneiden subjektiivinen ja ammatillinen käsitys arkisista toimista.

Kysely toteutettiin joulukuussa 2024. Kyselyyn oli mahdollista vastata kolmen viikon ajan, jonka päätteeksi kysely sulkeutui. Kyselyyn vastasi yhteensä viisi työntekijää. Kyselyssä sijaishuollon ohjaajilta kysyttiin ensimmäisenä heidän työsuhteensa muotoa ja heidän työkokemuksiaan sijaishuollossa. Vastanneista kaikki olivat vakituisessa työsuhteessa ja heidän työkokemuksensa vaihtelivat alle vuodesta yli kymmeneen vuoteen. Työelämäkumppanin kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti, kyselyssä ei selvitetty vastanneiden taustoja laajemmin.

Kyselystä saadut, opinnäytetyön tutkimuskysymyksen kannalta keskeiset vastaukset analysoimme hyödyntäen sisällönanalyysitaulukkoa. Taulukkoa hyödynnettiin arkisten toimien kokonaisvaltaisen merkityksen ymmärtämiseksi. Sijoitimme sisällönanalyysitaulukkaan sijainhuollon ohjaajien antamista suorista vastauksista pelkistettyjä versioita, jotka luokiteltiin alaluokkiin, yläluokkiin ja lopulta pääluokiksi. Otteet sisällönanalyysitaulukosta (Kuvio 1 & Kuvio 2) osoittavat kuinka alkuperäisistä vastauksista tehdyt pelkistetyt ilmaukset muodostavat tutkielmamme päätulokset.



Kuvio 1: Ote sisällönanalyysitaulukosta



Kuvio 2: Ote sisällönanalyysitaulukosta

9 Tulokset

Kysely toteutettiin yhteistyössä perustason lastensuojeluyksikön kanssa. Työelämäkumppanin kanssa solmitun sopimuksen ja yksiköiden pienen koon vuoksi emme tuloksissamme käytä vastauksista kerättyjä suoria lainauksia. Keskeisimmäksi osoittautunut sisältö on hyödynnetty tulosten kirjaamisessa pelkistetysti, mahdollistaen kuitenkin ammatillisen pohdinnan ja tärkeimpien tuloksien esiintymisen.

Kyselystä saatujen vastausten perusteella voimme tunnistaa sijaishuollon ohjaajien painottavan vastauksissaan tietynlaisia arkisia toimia ja niiden merkitystä sijaishuollon arjessa kolmella, tärkeimmäksi nousseella osa-alueella. Kartoitimme kuinka sijaishuollon ohjaajien määrittelemät arkiset toimet tukevat lapsen kuntoutumista ohjaajan näkökulmasta, ja mitä niillä voidaan saavuttaa sijoituksen aikana. Kyselystä saatujen vastausten perusteella tulkitsimme myös millainen vaikutus arkisilla toimilla ja niiden vaikuttavuudella on lapsen tulevaisuuteen.

Vastauksissaan sijaishuollon ohjaajat kuvailivat arkisia toimia osana sijaishuollon arkea ja lapsen kuntoutumista. Sijaishuollon ohjaajia pyydettiin tarkastelemaan, millainen merkitys arkisilla toimilla on lapsen ja aikuisen välisille vuorovaikutussuhteille. Sijaishuollon ohjaajat kuvailivat myös arkisten toimien kannattelevaa vaikutusta haastavissa tilanteissa ja tunnetiloissa. Sijaishuollon ohjaajat nostivat vastauksissaan seuraavia teemoja toistuvasti ja yhdistivät ne lasta kuntouttaviin arkisiin toimiin. Seuraavissa kappaleissa käsittelemme kyseisiä teemoja kyselymme tärkeimpinä tuloksina.

9.1 Arkiset toimet

Kyselyssä pyysimme sijaishuollon ohjaajia kuvailemaan tavanomaista päivää lasten ja nuorten kanssa. Pyysimme ohjaajia määrittelemään millaisia lapsen kuntoutumista tukevat arkiset toimet ovat. Vastauksissa saimme kattavasti erilaisia esimerkkejä arkisista toimista, joita lastensuojelun sijaishuollossa hyödynnetään. Tässä kohtaa on merkittävää todeta, että sijaishuollon ohjaajat määrittelivät arkiset toimet strukturoidun arjen toimiksi, joissa huomioidaan lapsen yksilölliset tarpeet. Strukturoitua arkea ohjaajat puolestaan pitävät lapsen kuntoutumisen näkökulmasta ensisijaisena.

Arkiset toimet näyttäytyivät vastauksissa hyvin samankaltaisina. Sijaishuollon ohjaajat kuvailivat arkisten toimien olevan yleisiä lastensuojelun arkeen kuuluvia lapsen ja aikuisen välisiä toimia, kuten ohjatut aamu- ja iltatoimet, kotityöt, läksyissä auttaminen, yhteiseen ruokailuun kuuluvat asiat, leikki- ja keskusteluhetket sekä omaohjaajatuokiot. Myös tärkeitä kauppareissuja ja automatkoja kuvailtiin arkisiksi toimiksi, sillä ne antavat tilaa vuorovaikutukselle ja uuden opettelulle.

9.2 Turvallisuus

Kyselyn vastaukset osoittivat sijaishuollon ohjaajien ajattelevan, että arkiset toimet lisäävät lapsen turvallisuuden tunnetta, etenkin arkisten toimien aikuisjohtoisuuden vuoksi. Kyselyaineiston perusteella voidaan todeta turvallisuuden olevan lapsen sijoituksen tärkeimpiä osa-alueita ja sitä pidettiin yhdessä vastauksessa lapsen sijoituksen perustana. Kyselyn vastaukset osoittavat lapsen turvallisuuden tunteen muodostuvan turvallisessa arjessa, jonka voidaan todeta koostuvan arkisista toimista ja niiden muodostamista rutiineista. Sijaishuollon ohjaajien näkökulmasta arkiset toimet ovat osa sijaishuollon ennakoitavaa arkea. Arjessa selkeiden rutiinien ja rajojen koettiin tuovan lapsille turvaa, ajoittaisesta vastarinnasta huolimatta.

Tämän lisäksi lapsen turvallisuuden tunnetta lisää arkisten toimien aikuisjohtoinen luonne, joka koettiin tärkeäksi. Kerätyistä vastauksista ilmenee myös ohjaajien yhtenevät kokemukset struktuurin ja yhteisten sääntöjen positiivisesta merkityksestä lapsen kokemalle turvallisuudelle.

9.3 Tunnetaidot ja vuorovaikutussuhteet

Kyselyssä esitimme sijaishuollon ohjaajille kysymyksen, jossa pyysimme heitä kuvailemaan aikuisen ja lapsen välisiä vuorovaikutussuhteita sijaishuollossa ja pohtimaan millainen merkitys arkisilla toimilla on vuorovaikutussuhteille. Arkisten toimien merkitys vuorovaikutussuhteille todettiin hyvin merkitykselliseksi. Lisäksi halusimme selvittää, kuinka ohjaajien määrittelemät arkiset toimet kannattelevat lasta tai nuorta haastavissa tilanteissa ja tunnetiloissa. Sijaishuollon ohjaajat kokevat arkisilla toimilla olevan suuri merkitys luottamuksen syntymiselle ja aikuisen läsnäolon kannattelevan arkisissa toimissa vastaan tulleissa haasteissa. Kyselyyn vastanneet ohjaajat pohtivat myös arkisten toimien olevan niitä, joissa kauaskantoiset ja turvalliset vuorovaikutussuhteet muodostuvat.

Ohjaajien läsnäolon ja saatavuuden vuoksi yhteiset arkiset toimet koettiin antavan mahdollisuuksia avoimmalle keskustelulle lapsen tai nuoren kanssa. Yhteisissä toimissa käytävä keskustelu nähtiin lapselle luontevampana keinona kommunikoida aikuisen kanssa, kuin järjestetyt keskusteluhetket. Myös sovitut ruokailuajat ja yhdessä ruokaileminen nähtiin tarjoavan lapsille mahdollisuuksia kommunikoida myös keskenään tukien heidän vuorovaikutustaitojaan.

Kyselyn vastaukset osoittivat, että arkisilla toimilla on positiivinen vaikutus vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteiden muodostumiseen, ja että arkiset toimet tukevat sijaishuollossa muodostuneita vuorovaikutussuhteita. Yhdessä vastauksessa nostettiin myös ihmissuhteiden ja arjen tavallisen tekemisen olevan lapsen kuntoutumisen perusta. Kiintymyssuhteiden kuvailtiin myös tarjoavan lapselle korjaavia kokemuksia ja kuntouttavan lasta.

Kysely osoitti lapsen luottamuksen aikuiseen keskeiseksi piirteeksi vuorovaikutussuhteessa. Arkisten toimien kuvailtiin herättävän lapsessa luottamusta aikuiseen, joka pitää sovitusta asioista kiinni, vaikka nämä toimet tuntuisivatkin lapsesta ikävältä. Tämä korostaa myös aikuisjohtoisuuden merkitystä arkisissa toimissa. Vastauksista ilmeni, että sijaishuollon ohjaajat kokevat vuorovaikutussuhteiden kehittyvän etenkin arkisissa toimissa ilmaantuvien haasteiden selättämisen kautta.

Kuvaillessaan lastensuojelun arkea, sijaishuollon ohjaajat nostivat esiin arkisten toimien merkitystä tunnetaitojen kehittymiselle. Arkisilla toimilla nähtiin olevan vaikutusta siihen, millaiseksi aikuiseksi lapsi kasvaa ja miten lapsi kykenee siirtymään asioissaan eteenpäin. Vastauksissa kuvailtiin, kuinka lapsella on mahdollisuus harjoitella tunneilmaisuaan turvallisesti suorittaessaan arkisia toimiaan. Tunneilmaisun harjoittelun kuvailtiin tapahtuvan lapsen vastustaessa arkisten toimien hoitamista. Tässä painotettiin aikuisen luotettavuutta ja johdonmukaisuutta sovittujen asioiden hoitamisen suhteen. Vastauksien perusteella voidaan kuitenkin tunneilmaisun harjoittelun lisäksi myös todeta arkisten toimien vahvistavan lapsen ja nuoren kykyä käsitellä tunteitaan ja selviytyä haastavista tilanteista.

Arkisilla toimilla nähtiin olevan vakauttava merkitys lapsen elämään. Arkisten toimien koettiin tuovan vakautta, joka tukee lapsen kasvua tasapainoiseksi aikuiseksi. Arkiset toimet auttavat lasta pysymään kiinni täysipainoisessa elämässä, vaikka olisikin hetkellisesti haastavaa. Arkisten toimien, etenkin unesta, ravinnosta ja hygieniasta huolehtimisen, koettiin edistävän myös lapsen palautumista trauma- ja kriisitilanteissa ja niillä nähtiin olevan ennaltaehkäisevä vaikutus kasautuvien ongelmien synnylle.

Arkisten toimien tekemisellä koettiin olevan yhteys lapsen itsetuntoon ja pärjäävyyden tunteeseen. Suoriutuessaan arkisista toimista lapsi saa onnistumisen kokemuksia, jotka vahvistavat sijaishuollon ohjaajien antaman positiivisen palautteen myötä. Arkisissa toimissaan lapset kohtaavat myös pettymyksiä ja epäonnistumisia, joista seuranneet tunnetilat mahdollistavat myös kehityksen. Eriolaisten tunnetilojen kokeminen arkisissa toimissa ja niin sanotusti normaalissa arjessa auttaa lasta ja nuorta valmistautumaan samankaltaisiin kokemuksiin jatkosakin.

9.4 Arjen taidot ja hyvinvointi

Sijaishuollon ohjaajien vastauksista oli havaittavissa arkisten toimien olevan yhteydessä lapsen arjen perustaitojen kehittymiseen ja lapsen yleisen hyvinvoinnin ylläpitämiseen. Kuvaillessaan lastensuojelun arkea ja arkisten toimien merkitystä, sijaishuollon ohjaajat nostivat esille, kuinka merkittäviä arkiset toimet ovat lapsen arjen taitojen kehittymisen ja yleisen hyvinvoinnin ylläpitämisen näkökulmasta. Sijaishuollon ohjaajat kokivat arkisten toimien vahvistajan lapsen ja nuoren osaamista arjen perusasioissa. Lapsen ja nuoren todettiin kokevan arkisia toimia tehdessään onnistumisia ja epäonnistumisia, jotka toimivat kehityksen

mahdollistajana. Lapsen arjen perustaitojen koettiin kehittyvän arkisia toimia tehdessä ja olevan ensisijaisessa asemassa elämässä pärjäämisen suhteen.

Lapsen yleisen hyvinvoinnin näkökulmasta arkisilla toimilla oli sijaishuollon ohjaajien mukaan tukeva ja ylläpitävä vaikutus. Kuvaillessaan lastensuojelun arkea, sijaishuollon ohjaajat määrittelivät arkiset toimet lapsen turvallisen arjen vakauttajaksi. Arjen vakauttaminen on ensisijaisessa asemassa jo heti sijoituksen alettua. Tähän sijaishuollon ohjaajien kuvailun mukaisesti pyritään lapsen hyvinvointia tukevien arkisten toimien avulla, kuten säännöllisen ruokailun, levon, liikunnan ja vapaa-ajan sekä koulunkäynnin kautta. Arkisten toimien myös ollessa usein lapsen ja aikuisen välisiä yhteisiä toimia, niiden kuvailtiin luovan lapselle yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhteisten arkisten toimien ja lapsen yhteenkuuluvuuden kokemuksen nähtiin tuovan lapselle näkökulmaa vakaaseen arkeen.

Sijaishuollon arjessa selkeää struktuuria pidettiin lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukijana. Lapsen kuntoutumista kuvailtiin edistettävän myös ohjaajan kannustuksilla terveellisiin elämäntapoihin, sillä lapsi on saattanut tottua sellaiseen arkeen, jossa ei terveellisestä ruokavaliosta, ruokailuajoista tai hygieniasta huolehdita. Kyselyaineiston perusteella ohjaajan rooli nähtiin paikoin opastajana, joka opettaa terveellisten elintapojen merkityksestä, huolehtii arjen sujuvuudesta ja muistuttaa oman toiminnan merkityksestä kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Sijaishuollon ohjaajat vertasivat arkea nuoren kokemukseen normaalista ja ilmaisivat arkisten perustaitojen olevan välttämättömiä pärjäämiseen ja asioiden viemisessä eteenpäin.

10 Johtopäätökset

Kyselyaineiston perusteella voimme todeta sijaishuollon ohjaajien kokevan arkisten toimien edistävän lapsen kuntoutumista. Vastauksista voidaan tehdä johtopäätös, että arkisia toimia pidetään erittäin merkityksellisinä lastensuojelun sijaishuollossa. Tulkitsimme kyselyaineistosta arkisten toimien edistävän etenkin lapsen turvallisuuden tunnetta sijoituksen aikana. Arkisten toimien todetaan kehittävän myös lapsen tunnetaitoja, vuorovaikutussuhteita ja edistävän lapsen hyvinvointia sekä opettavan erilaisia arjen taitoja. Voimme siis tehdä johtopäätöksen, että arkiset toimet edistävät lapsen kuntoutumista sijaishuollossa koetun turvallisuuden, vuorovaikutuksen, opittujen arjen ja tunnetaitojen kautta.

Vastauksista nousee esille arkisten toimien olevan usein aikuisjohtoisia, jonka vuoksi yhteiset säännöt ja toimintatavat tukevat arkisten toimien johdonmukaisuutta myös työntekijöiden vuorojen vaihtuessa. Arki sijaishuollossa näyttäytyy kyselyaineiston perusteella strukturoituna ja arkisten toimien täytteenä. Arkisten toimien sujuessa kuvaillaan myös erityisesti mukavalle yhteiselle tekemiselle jäävän tilaa.

10.1 Sijaishuollossa koettu turvallisuus

Kyselyaineiston perusteella sijaishuoltopaikan arkea ohjaa selkeä, lapselle turvallinen ja ennakoitava päivärytmi. Tällaisella arjella nähdään olevan sijoitetun lapsen turvallisuuden ja elämänhallinnan tunnetta edistävä vaikutus. (Lastensuojelun käsikirja 2024g). Sijaishuollon ohjaajien määritelmät arkisista toimista näyttäytyivät hyvin samankaltaisina keskenään ja arkiset toimet koettiin tukevan sijoitetun lapsen tarpeita. Tarkasteltuumme sijaishuollon ohjaajien kokemuksia lapsen kuntoutumista edistävästä arkisista toimista, nostettiin useimmiten esille selkeään päivärytmiin, yhteiseen tekemiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä toimia.

Sijaishuollossa lapsen turvallisuudesta huolehditaan. Turvallisuus on huolenpitoa, jossa lasta varjellaan kaltoinkohtelulta, tarjotaan korjaavia kokemuksia ja osoitetaan luotettavuutta. Työntekijän vastuulla on esimerkiksi yleisestä ilmapiiristä huolehtiminen, jotta tämä pysyy turvallisena. Sijaishuollossa asetetaan lapselle turvallisia rajoja ja luodaan turvallista sekä vaikuttavaa arkea. Aikuisen tehtävä sijaishuollossa on asettua lapselle läheiseksi ja turvalliseksi aikuiseksi, joka toimii ennakoitavasti. Sijoitettu lapsi on voinut joutua koko elämänsä ajan analysoimaan aikuisen käytöstä, reaktioita ja tunteita sekä käyttäytymään tulkintojensa perusteella. Tämän vuoksi aikuisen viestintä tulee olla linjassa niin sanallisesti kuin eleellisesti. Aikuisen turvallinen viestintä ja läsnäolo osoittavat lapselle välittämistä. Sijaishuollon turvallisuutta edistää lisäksi laitoksen rakenteet. (Kekkonen & Jahnukainen 2023.)

Rutiinit ovat merkittävä osa turvallisuuden rakentamista. Arjen rytmi, yhdessä olo ja läheisyys tukevat merkittävästi lapsen hyvinvointia. Arjen rytmin ylläpitämiseksi on tärkeää huolehtia lapsen perustarpeista, kuten riittävästä unesta ja sosiaalisista kontakteista. (Pelto-Timperini 2024.)

Kyselyaineiston perusteella voimme todeta, että sijaishuollon ohjaajat kokevat arkisten toimien olevan lapsen turvallisuuden tunnetta lisäävä tekijä. Lisäksi sijoitetun lapsen turvallisuuden tunnetta lisää arkisten toimien aikuisjohtoisuus. Saatujen vastausten perusteella lapsen turvallinen arki koostuu toistuvista rutiineista, tutuista ja luotettavista aikuisista sekä arkisista toimista. Näiden koettiin olevan lapsen turvallisen sijoituksen perusta. Sijaishuollon ohjaajien kuvausten perusteella, erityisesti rutiinien voidaan todeta lisäävän lapsen turvallisuuden tunnetta. Tätä tukee myös Wirtanen pohtiessaan, että mahdollisimman yhdenmukaisesti toistuvat rutiinit ovat ensisijaisia lapselle, koska ne luovat ennakoitavuutta arkeen ja helpottavat päivän etenemisen hahmottamista, lisäten lapsen turvallisuuden tunnetta. (Oppi & ilo 2025).

Keskeinen tehtävä sijaishuollossa on luoda lapselle turvallinen kasvuympäristö, jossa kunnioitetaan lasten ja nuorten perus- ja ihmisoikeuksia. Lastensuojelua ohjaa keskeinen periaate, lapsen oikeus suojeluun. Tämän vuoksi turvallisuus kasvuympäristössä tulee saavuttaa siten, että tämä periaate toteutuu. (Hoikkala & Kuokkanen 2017.)

Työntekijän ennakoitavan puheen ja refleктоivan työotteen nähtiin vaikuttavan turvallisuuden kokemukseen lastensuojelussa. Johdonmukaista, oikeudenmukaista ja joustavaa toimintaa kuvaillaan myös tärkeäksi osaksi turvallisuuden kokonaisuutta. Arjen ja sen jatkuvuuden, rutii-
nien ja turvallisuuden voidaan todeta olevan tärkeitä lapsen selviytymisen kannalta. Sijais-
huollon ohjaajan vuorovaikutustaitojen merkitystä korostetaan myös puhuttaessa lapsen koke-
masta turvallisuudesta haastavissa tilanteissa. (Hoikkala & Kuokkanen 2017.)

10.2 Tunnetaidot ja vuorovaikutussuhteet sijaishuollossa

Kyselyaineiston perusteella teimme johtopäätöksen, että arkiset toimet ovat lapsen tunnetai-
toja ja vuorovaikutussuhteita edistävä tekijä sijaishuollon ohjaajien näkökulmasta, sillä tun-
netaitojen ja vuorovaikutussuhteiden koettiin kehittyvän arkisten toimien avulla. Sijaishuollon
ohjaajien vastauksista tulkitsimme lasten ja aikuisten välisten vuorovaikutussuhteiden kehit-
tyvän arkisten toimien haasteiden selättämisen kautta. Vastauksista voidaan todeta myös,
että arkiset toimet toimivat vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteen muodostumisen tukena, ja
että ihmissuhteita voidaan pitää lapsen kuntoutumisen perustana. Luottamuksen lisääntymi-
nen aikuisen ja lapsen välillä arkisia toimia tehdessä, koettiin ensisijaisen tärkeäksi vuorovai-
kutussuhteen kannalta. Sijaishuollon ohjaajien vastauksista voidaan todeta vuorovaikutussuh-
teiden olevan niitä, joissa lapsi kuntoutuu. Ohjaajien vastauksissa vuorovaikutussuhteiden ku-
vaillaan olevan turvallisia ja luotettavia.

Hyvät vuorovaikutustaidot ovat sijaishuollon ammattilaisen tärkeimpiä ominaisuuksia. Lapsi
voi toiminnallaan osoittaa varhaisen vuorovaikutuksen puutteesta johtuvia häiriöitä, joiden
tunnistaminen on tärkeää. Kyselyymme osallistuneet sijaishuollon ohjaajat painottavatkin
vastauksissaan, että vuorovaikutussuhteita voidaan kehittää arkisten toimien avulla herättäen
luottamusta ja opettaen lapselle millaisia vuorovaikutussuhteiden tulisi olla. Arkisten toimien
avulla voidaan siis tarjota lapselle korjaavia kokemuksia aiempien puutteiden tilalle. Vuoro-
vaikutuksen merkitystä korostetaan myös haastavien tilanteiden hallinnassa. (Hoikkala &
Kuokkanen 2017.)

Kyselyaineiston perusteella sijaishuollon ohjaajat kokevat lapsen tunnetaitojen kehittyvän ar-
kisten toimien avulla, sillä arkiset toimet tukevat lapsen kasvua tasapainoiseksi aikuiseksi,
opettavat eteenpäin siirtymisen taitoa, vähentävät lapsen kuormitusta ja vahvistavat lapsen
palautumista. Vastauksista voidaan päätellä, että onnistuminen arkisissa toimissa vahvistaa
lapsen kuvaa itsestään ja osoittaa, että hän pärjää arjessaan. Teimme johtopäätöksen, että
sijaishuollon ohjaajien näkökulmasta arkisilla toimilla voidaan ennaltaehkäistä ongelmia, pa-
rantaa lapsen itsetuntoa ja minäkuvaa sekä auttaa lasta valmistautumaan tuleviin haasteisiin,
sillä arkisia toimia tehdessä, lapsi pääsee harjoittelemaan tunneilmaisuaan ja käsittelemään
tunteitaan. Turvallisessa ja tasapainoisessa arjessa lapsi saa tuntea erilaisia tunteita, kuten
surua, iloa ja vihaa, joita käsitellään yhdessä aikuisen kanssa. (Pelto-Timper 2024).

Arkisten toimien kautta, lapsen voidaan todeta saavan onnistumisen kokemuksia, joita vahvistetaan sijaishuollon ohjaajien antaman positiivisen palautteen kautta. Vahvistamalla näitä kokemuksia, lapsen kuva itsestään ja omista kyvyistään vahvistuvat. (Lastensuojelun käsikirja 2024e).

Lapsen kuntoutumisen edistämiseksi ja saavuttamiseksi on lapsen kanssa muodostettava vuorovaikutussuhde. Kuntoutumisessa on kyse muutoksesta, jossa lapsi tarvitsee runsaasti aikuisen tukea. Sijaishuollon ohjaajien vastauksista voidaan päätellä samoin. Kyselymateriaalin perusteella on selvää, että ohjaajat ovat läsnä, tekevät arkisia toimia yhdessä lapsen kanssa ja tarjoavat tukea, luottamuksellista vuorovaikutussuhdetta kehittäen. Luottamuksellista vuorovaikutussuhdetta pidetäänkin keskeisimpänä auttamistyön onnistumiselle. On myös tärkeää ymmärtää, että vuorovaikutus vie aikaa ja sitä voi oppia, kuten kuuluukin. Tämän vuoksi opinnäytetyömme osoittamat tulokset juuri vuorovaikutussuhteen tärkeydestä ovat keskeisiä osamisen syventämisen kannalta. Hyvä vuorovaikutussuhde edistää merkittävästi vaikeiden asioiden käsittelyä ja puheeksi ottamista. Lapsen käytöksen häiriöt ja tunnesäätelyvaikeudet esiintyvät sijaishuollon arjessa etenkin tilanteissa, joissa lapsi joutuu toimimaan vasten tahtoaan. Haastavissa tilanteissa vaikeudet näkyvät lapsen kyvyssä kommunikoida. Näiden haasteiden kanssa toimiminen vaatii aikuiselta muun muassa hyviä vuorovaikutustaitoja. Keräämiemme vastauksien perusteella arkiset toimet ovat tilanteita, joissa vastarintaa ajoittain syntyy. Lapsi saa tällöin aikuisen tukemana harjoitella tunnetaitojaan turvallisesti. Vuorovaikutussuhteiden koettiin kehittyvän myös haasteiden selättämisen kautta. Myös lapsen itsetunto kehittyy vuorovaikutuksessa, jossa tunteita sanoitetaan ja tunnustetaan sekä keuhataan onnistumista. (Kekkonen & Jahnukainen 2023.) Tuloksistamme voidaan todeta tämän olevan keskeinen osa lapsen ja aikuisen välistä vuorovaikutusta, sillä ohjaajat keuhvat lasta pienistäkin onnistumisista

10.3 Arjen taidot ja hyvinvointi sijaishuollossa

Kyselyaineiston perusteella teimme johtopäätöksen, että arkiset toimet tukevat ja ylläpitävät lapsen yleistä hyvinvointia ja opettavat lapselle arjen perustaitoja. Arjen perustaitojen voidaan todeta kehittyvän arkisissa toimissa, sillä niitä tehdessään lapsi onnistuu ja epäonnistuu sekä kehittyy. Sijaishuollon ohjaajien vastauksista voimme tehdä johtopäätöksen, että arkisten toimien ollessa usein arjen perusasioiden, kuten kotitöiden hoitamista, lapsi oppii tekemään näitä asioita itsenäisesti. Arjen perustaitojen oppimista pidetään jopa välttämättömänä elämässä pärjäämisen näkökulmasta ja osana lapsen kuntoutumisen kokonaisuutta.

Kyselyaineistosta tulkitsimme, että sijaishuollon ohjaajat kokevat arkisten toimien tukevan ja ylläpitävän lapsen yleistä hyvinvointia. Arkiset toimet nähdään turvallisen arjen vakauttajana ja hyvinvointia tukevan struktuurin kannattelijana. Sijaishuollon ohjaajien näkökulmasta lapsen ja aikuisen väliset arkiset toimet tuovat lapselle yhteenkuuluvuuden kokemuksia ja

näkökulmaa niin sanottuun normaaliin arkeen. Kyselyaineistosta teimme johtopäätöksen, että sijaishuollon ohjaajan rooli on usein toimia lapsen niin sanottuna terveyskasvattajana, joka huolehtii arkisista toimista ja tukee lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Sijaishuollon ohjaajan tehtävä on hoitaa ja kasvattaa lasta sekä varmistaa, että sijoitetun lapsen tarvittava tuki ja oikeudet toteutuvat. Hyvän huolenpidon ja kasvatuksen toteutuessa lapsen aikuisuuteen kasvamista edistetään ja tuetaan. Sijaishuollon ohjaajan tuen avulla, lapsen kyky toimia itsenäisesti ja vastuullisesti kehittyy. Arjen haasteista selviämiseen, tulee lapselle tarjota apua. Näin lapsi oppii luottamaan itseensä ja osaamiseensa. (Lastensuojelun käsikirja 2023b.)

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käytimme pääosin sosiaali- ja terveysalan kirjallisuutta ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemaa lastensuojelun käsikirjaa. Opinnäytetyömme tietoperusta koostuu lastensuojelun tavoitteita ja periaatteita sisältävistä julkaisuista, joista hyödynsimme keskeisintä tietoa. Opinnäytetyömme tarkan aiheen vuoksi aiempaa tutkimustietoa emme juuri löytäneet. Tutkielmamme tulokset tuottavat ja kokoavat tietoa sijaishuollon arjesta sekä lapsen kuntoutumisesta. Tuloksiemme kokonaisuus nosti esiin useamman sijaishuollon ohjaajan hiljaista tietoa, joka ei välttämättä ilmaantuisi osana esimerkiksi perehdytystä. Kyselyyn vastanneiden ohjaajien subjektiivinen ja ammatillinen näkemys toivat opinnäytetyöhön määritelmät arkisista toimista ja pohdinnan niiden merkityksestä lapsen kuntoutumiselle. Lapsen kuntoutuminen nähtiin opinnäytetyössä yksikön toiminnan ja sijoitusprosessin tavoitteena, jonka vuoksi lapsen kuntoutumista on käsitelty lastensuojelun tavoitteiden sekä kuntoutumisen määritelmän näkökulmista. Turvallisuudesta lastensuojelussa ja aikuisen sekä lapsen välisistä vuorovaikutussuhteista kuitenkin löytyi aihettamme merkittävästi tukevaa kirjallisuutta. Turvallisuutta ja vuorovaikutusta koskevan kirjallisuuden merkitystä opinnäytetyöllemme käsitellään seuraavissa kappaleissa.

11 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyössä kyselyn avulla kerättyyn tietoon haettiin lupa työelämäkumppanilta. Luvan hakeminen tapahtui kirjallisesti ja tutkimuslupa saatiin työelämäkumppanilta, sillä opinnäytetyön aihetta tutkittiin täysi-ikäisten ohjaajien näkökulmasta. Kyselyssä vastauksia kerättiin anonyymisti yksityistä lastensuojelun sijaishuollon palveluita tarjoavan yrityksen työntekijöiltä. Kyselyyn osallistuminen oli vapaaehtoista. Vapaaehtoisuudesta kerrottiin esittelykirjeessä, joka toimitettiin kyselyn ohessa.

Tutustuimme hyvään tieteelliseen käytäntöön tutkimustyössä. Tämä on oleellista, sillä ilman näitä käytäntöjä, tutkimuksen tuloksia ei voida pitää eettisesti pätevinä ja sen tuloksia uskotavina. Jotta kykenimme toteuttamaan hyvän tieteellisen käytännön mukaista tutkimustyötä,

tuli tutkimuksessa huomioida ainakin seuraavat lähtökohdat. Tutkimuksessa tuli noudattaa rehellisyyttä ja tarkkuutta. Tutkimusta toteuttaessa tuli tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmien olla aina eettisesti kestäviä ja vaadittavat tutkimusluvut saatuina. Muiden tutkijoiden aikaansaannoksia tuli kunnioittaa ja ottaa huomioon asianmukaisella tavalla. Tutkimus suunniteltiin, toimeenpantiin ja raportoitiin sekä muodostuneet aineistot tallennettiin niille säädelyjen vaatimusten mukaisesti. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.)

Opinnäytetyöprosessin aikana varmistettiin, että käytetyt lähteet kestivät kriittistä tarkastelua. Kirjoittamisessa oli keskeistä se, ettei kenenkään tekstiä tulisi lainattua luvatta, vaan huolehdittaisiin oikeaoppisesta lähdeviittauksesta. Tietojen luvaton lainaamista kutsutaan plagioinniksi ja se onkin yleisin tutkimusvilppi. (Arene ry 2020, 23.)

Opinnäytetyössä huomioitiin, että aineiston ja teoreettisen viitekehyksen hyödyntäminen ja arviointi oli puolueetonta. Kerättyä tietoa viitattiin lähdeviittausohjeiden mukaisesti, jotta plagioinnilta ja muulta aineiston luvattomalta käytöltä vältyttiin. Kyselyssä kerättyä aineistoa käsiteltiin totuudenmukaisesti sellaisenaan, kunnioittaen vastaajien yksityisyyttä sekä työelämäkumppania. Opinnäytetyöprosessissa toimittiin tiiviissä yhteistyössä työelämäkumppanin kanssa ottaen huomioon yrityksen omat toiveet ja eettiset periaatteet. Opinnäytetyössä kiinnitettiin erityistä huomiota anonymiteetin säilymiseen yksiköiden koon ja vastaajien määrän vuoksi. Opinnäytetyöprosessin aikana on tehty valintoja yhdessä työelämäkumppanin kanssa, jotta työntekijöiden sekä yrityksen yksityisyys säilyisi.

Hyvän tieteellisen käytännön ohjeistuksen mukaisesti luotettavuus, rehellisyys ja vastuunkanto ovat tieteellisen toiminnan keskeisiä periaatteita. Työelämäkumppania informoitiin, kun opinnäytetyössä oli tarkoitus tuoda ilmi tietoa, joka liittyy yritykseen tai työntekijöiden vastauksiin. Näin varmistettiin laadukkaan yhteistyön luotettavuus. Opinnäytetyötä aikana on noudatettu rehellisyyttä sekä raportoitu ja viestitty avoimesti. Epäselvissä tilanteissa on toimitettu vastuullisesti ja huolehdittu tarvittavista muutoksista. Muutosehdotuksen saapuessa, asiasta käytiin yhteistä keskustelua ja ratkaisuun päästiin yhteisymmärryksessä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023.)

12 Pohdinta

Kyselymateriaalin kautta saimme vastauksen opinnäytetyömme tutkimuskysymykseen. Kyselyyn vastanneet sijaishuollon ohjaajan määrittivät kattavasti lastensuojelutyössä hyödynnettyjä arkisia toimia ja pohtivat ammatillisesti niiden merkitystä lapsen kuntoutumisen edistämiseksi. Kyselyn vastauksissa sijaishuollon ohjaajat pohtivat lapsen ja aikuisen välisiä vuorovaikutussuhteita sekä arkisten toimien merkitystä näille. Ohjaajat pohtivat myös lapsen haastavia tilanteita ja tunnetiloja, joita kohdataan arkisia toimia tehdessä. Haasteiden näkökulma

auttoi kyselyyn vastanneita pohtimaan syvemmin arkisten toimien merkitystä etenkin vuorovaikutussuhteille ja tunnetaitojen kehittymiselle. Sijaishuollon ohjaajien vastaukset antavat myös kattavan kuvauksen sijaishuollon sujuvasta arjesta. Tällaisen tiedon hyödyntäminen voisi olla merkittävää etenkin lastensuojelutyöhön perehtyessä.

Koemme, että kyselyä varten tuotetut kysymykset ovat onnistuneita, sillä ne johdattelivat vastaajia tutkielmamme aiheeseen ja mahdollistivat subjektiivisen sekä ammatillisen pohdinnan. Toivoimme, että kyselyn kysymyksiin vastataan avoimesti ja kattavasti tavalla, joka mahdollistaa laadukkaan analyysin. Mielestämme tässä tavoitteessa onnistuimme. Sisällönanalyysia ja päätuloksia muodostaessa kuitenkin pohdimme, millaiset kysymykset olisivat auttaneet meitä enemmän. Koimme, että kysymyksemme mahdollistivat kattavan pohdinnan myös aiheemme ja tutkimuskysymyksemme ulkopuolelta. Tämän vuoksi kysymyksiä olisi loppujen lopuksi voinut muokata yksityiskohtaisempaan muotoon. Aiheestamme ja sujuvan sijaishuollon arjesta löytyi kuitenkin vähäisesti tutkimustietoa, jonka vuoksi koemme, että avoimuudelle oli tilaa.

Analysoidessa kyselyn vastauksia pohdimme itse vastauksien tulkintaa ja luokittelua. Sijaishuollon ohjaajat vastasivat kyselyymme keskimäärin puolen tunnin ajan. Tämän ajan pohdimme olevan kuitenkin lyhyt, kun vertasimme sitä oman sisällönanalyysin tuottamisen keston. Pohdimme vastaajan yhtämittaisen ajatuksenjuoksun vaikutusta vastauksien tulkintaan, sillä tulkintaa tehdessä huomasimme palaavamme toistuvasti tarkastamaan vastauksien kontekstisidonnaisuutta.

Kirjatessa kyselystä kerättyjä tuloksia suurena kysymyksenä oli, kuinka suoriudumme tehtävästämme huolehtien samalla vastanneiden anonymiteetistä. Tässä kohtaa olimme yhteydessä työelämäkumppaniin, jonka kanssa sovimme, että jätämme suorat lainaukset pois opinnäytetyömme tutkimustuloksien tarkastelusta. Kyselyn toteutuksesta otimme opiksemme ja voimme todeta, että pienetkin asiat ovat tärkeitä, jotta laadukas yhteistyö toteutuu.

Päätuloksemme osoittavat, että arkisten toimien merkitys lapsen kuntoutumisen edistämiseksi näkyy erityisesti lapsen kokemuksessa turvallisuudesta, tunnetaitojen kehittämisessä, vuorovaikutussuhteissa ja erilaisten arjen taitojen kehittämisessä ja hyvinvoinnin lisääntymisessä. Tuloksiemme tulkinnassa havaitaan näillä olevan suora yhteys lapsen kuntoutumiseen. Tuottamallamme tiedolla voidaan siis syventää uuden työntekijän ja miksei pitkän linjan ammattilaisenkin osaamista ja ymmärrystä lastensuojelutyöstä. Päätuloksemme painottaa, että arkisia toimia voidaan hyödyntää lapsen kuntoutumista edistävinä menetelminä.

Kyselymme kysymyksiä voidaan mielestämme käyttää jatkossakin, jos halutaan tarkemmin tutkia lastensuojelun sijaishuollon arkea ohjaajan näkökulmasta. Kysymyksiä voi tarpeen vaatiessa myös muokata, mikäli tutkimusnäkökulma vaihtuu. On mahdollista myös, että aihettamme voidaan tarkastella lisäksi myös lasten ja nuorten näkökulmasta. Tämä näkökulma

syventäisi käsitystä arkisten toimien merkityksestä ja mahdollisesti vahvistaisi jo entuudestaan tuottamaamme tietoa. Otantamme on myös kooltaan pieni, joka vaikuttaa tuloksiin ja tulosten analysointiin. Tämän vuoksi ajatuksemme mahdollisista jatkotutkimuksista sisältää omaamme suuremman vastausaineiston. Opinnäytetyö on myös toteutettu työelämäkumppanin toiveiden, tarpeiden ja yhteisten kiinnostuksen kohteiden mukaisesti, jolloin aiheemme on rajautunut näiden mukaisesti. Sijaishuollon ja yksittäisten laitoksien tarpeet sekä erilaiset kiinnostuksen kohteet mahdollistavat hyvin erilaisia aiheita tutkimuksille. Tätä kautta on mahdollista tuottaa tietoa lastensuojelutyön eri näkökulmista.

Lähteet

Arene ry 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 29.7.2024. [AMMATTIKORKEAKOULUJEN OPINNAYTETÖIDEN EETTISET SUOSITUKSET 2020.pdf](https://www.arene.fi/AMMATTIKORKEAKOULUJEN_OPINNAYTETOIDEN_EETTISET_SUOSITUKSET_2020.pdf) ([arene.fi](https://www.arene.fi))

Bardy, M. 2013. Lastensuojelun ytimessä. Viitattu 23.8.2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104421/URN_ISBN_978-952-245-853-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Helavirta, S. 2023. Sijaishuollon ammatillisen osaamisen kehittäminen kansallisena tavoitteena. Viitattu 5.9.2024. [Sijaishuollon ammatillisen osaamisen kehittäminen kansallisena tavoitteena](https://www.lapinamk.fi/Sijaishuollon_ammattillisen_osaamisen_kehittaminen_kansallisena_tavoitteena) ([lapinamk.fi](https://www.lapinamk.fi))

Hoikkala, S. & Kuokkanen, J. 2017. Turvallisesti sijaishuollossa - Väkivaltatyön keinoja lastensuojelulaitoksessa. Viitattu 6.2.2025. [https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Turvallisesti-sijaishuollossa.pdf](https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Turvallisesti_sijaishuollossa.pdf)

Kananoja, A. 2019. Lastensuojelu - ihmisistä lähtevää kokemusta. Viitattu 11.9.2024 <https://pesapuu.fi/2019/02/ihmisista-lahtevaa-kokemusta/>

Kekkonen, E. & Jahnukainen, J. 2023. Näkökulmia sijaishuoltoon. Viitattu 1.10.2024. <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2023/06/20230605NakokulmiaSijaishuoltoonJulkaisuValmis.pdf>

Kerminen, M., Jussila, H. & Ailoranta, A. 2023. Miksi traumatietoisuus on tärkeää lastensuojelussa? Viitattu 11.9.2024 <https://www.parempaalastensuojelua.fi/fi/uutinen/miksi-traumatietoisuus-on-tarkeaa-lastensuojelussa>

Lastensuojelulaki 417/2017.

Lastensuojelun käsikirja 2023a. Mitä on lastensuojelu? THL. Viitattu 5.7.2024. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>

Lastensuojelun käsikirja 2023b. Lastensuojelun arvot ja periaatteet. Viitattu 5.7.2024. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu/lastensuojelun-arvot-ja-periaatteet#Lastensuojelu%20ja%20lapsen%20oikeudet>

Lastensuojelun käsikirja 2023c. Kasvatus ja säännöt sijaishuoltopaikassa. Viitattu 9.2.2025 <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/lasten-ja-nuorten-lastensuojeluopas/lapsen-ohjaus-valvonta-ja-rajoittaminen/kasvatus-ja-saannot-sijaishuoltopaikassa?ut>

Lastensuojelun käsikirja 2024a. Sijaishuolto. Viitattu 11.7.2024. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto>

Lastensuojelun käsikirja 2024b. Muu lapsen tarpeen mukainen hoito. Viitattu 20.8.2024. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/muu-lapsen-tarpeen-mukainen-hoito>

Lastensuojelun käsikirja 2024c. Sijaishuoltopaikan valinta. Viitattu 16.7.2024.

<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuoltopaikan-valinta>

Lastensuojelun käsikirja 2024d. Lasten arki ja perushoito sijaishuollossa. Viitattu 16.7.2024.

<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/hoito-ja-kasvatus-sijaishuollossa/lapsen-arki-ja-perushoito-sijaishuollossa>

Lastensuojelun käsikirja 2024e. Huostassapidon kesto. Viitattu 24.7.2024. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/huostaanotto/huostassapidon-kesto>

Lastensuojelun käsikirja 2024f. Sijaishuollon valvonta. Viitattu 23.7.2024. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-valvonta>

Lastensuojelun käsikirja 2024g. Lastenkoti, nuorisokoti. Viitattu 6.2.2025 <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/lastensuojelulaitokset/lastenkoti-nuorisokoti>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021. Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus. Viitattu 20.8.2024. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/lapsen-ja-vanhemman-varhainen-vuorovaikutus/>

Mielenterveystalo 2024. Mitä vuorovaikutus on? Viitattu 20.8.2024. <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/omahoito/lapsen-ja-vanhemman-vuorovaikutuksen-omahoito-ohjelma/mita-vuorovaikutus>

Oppi & ilo 2025. Lapsi oppii tärkeät arkirutiinit leikin lomassa. Viitattu 9.2.2025

<https://www.oppijailo.fi/lapsi-oppii-arkirutiinit-leikin-lomassa>

Pelto-Timperari 2024. Turvallinen arki on mielenterveyden perusta. Viitattu 9.2.2025.

<https://www.sos-lapsikyla.fi/blog/2024/01/03/turvallinen-arki-on-mielenterveyden-perusta/>

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Viitattu

29.7.2024. <https://www.ellibslibrary.com/fi/book/9789523456167>

Sinkkonen 2018. Kiintymyssuhteet elämänkaaressa. Viitattu 11.7.2024. <https://catalog-fi.nextory.com/kirja/kiintymyssuhteet-el%C3%A4m%C3%A4nkaaressa10464267/>

Suomen perustuslaki 731/1999.

Talentia 2023. Millainen on lasten suojelemisen nykytila ja tulevaisuus? Viitattu 5.9.2024.

<https://www.talentia.fi/uutiset/millainen-on-lasten-suojelemisen-nykytila-ja-tulevaisuus/>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2024. Lastensuojelulaitoksissa rajoitustoimenpiteiden rin-

nalla korostuu vuorovaikutuksen ja huolenpidon merkitys. Viitattu 1.10.2024 <https://thl.fi/-/lastensuojelulaitoksissa-rajoitustoimenpiteiden-rinnalla-korostuu-vuorovaikutuksen-ja-huolenpidon-merkitys>

Terveyskylä 2021. Mikä on kiintymyssuhde ja miten se syntyy? Viitattu 22.2.2025.

<https://www.terveyskyla.fi/naistalo/raskaus/raskauden-tuomat-muutokset-ja-yleiset-huolenaiheet/tunteet-ja-mieli-raskauden-aikana/mika-on-kiintymyssuhde-ja-miten-se-syntyy>

Tokola, M. & Airo, R. 2024. Terveyskirjasto. Kiintymyssuhteet ja kiintymyssuhdemallit. Viitattu 18.8.2024 <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01359>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Tammi.

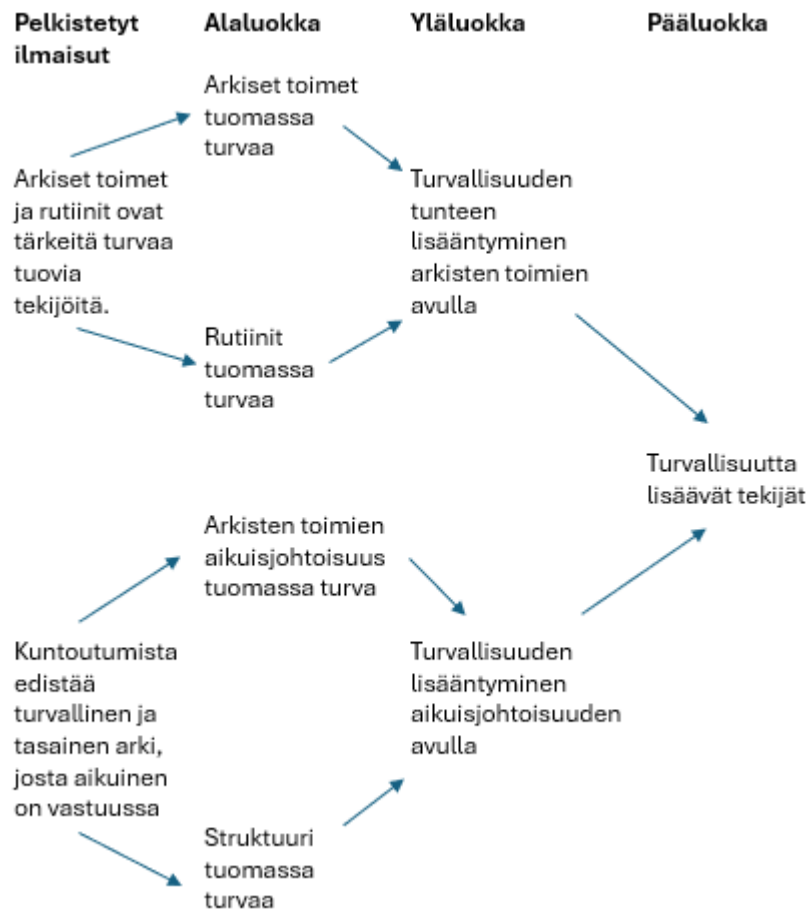
Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 29.7.2024 [Hyvä tieteellinen käytäntö \(HTK\) | Tutkimuseettinen neuvottelukunta \(tenk.fi\)](#)

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 18.2.2025. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Wilén, L. 2018. Kohtaamisia? - lastensuojelun arki työntekijöiden näkökulmasta. Viitattu 20.7.2024. https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/mitakuuluulastensuojelu2_19.8.pdf

Kuviot

Kuvio 1: Ote sisällönanalyysitaulukosta



Kuvio 2: Ote sisällönanalyysitaulukosta



Liitteet

Liite 1: Kysely

Arkiset toimet lapsen kuntoutumisen tukena

Kyselyssä vastataan neljään pääkysymykseen, joiden tarkoituksena on kartoittaa sijaishuollossa käytettäviä arkisia menetelmiä, jotka tukevat vuorovaikutussuhteiden muodostumista ja lapsen kuntoutumista. Kysymykset ovat muodoiltaan avoimia, joka mahdollistaa ammatillisen pohdinnan ja hiljaisen tiedon sanottamisen.

1. Työsuhteesi muoto: *

Vakituinen

Määräaikainen

Muu

2. Työkokemus sijaishuollossa: *

0-1 vuotta

1-3 vuotta

3-5 vuotta

5-10 vuotta

yli 10 vuotta

3. Kuvaile tavanomaista päivää lasten kanssa. Millaisista toimista yhteinen arki lasten sekä nuorten kanssa koostuu? Mitä ovat mielestäsi lapsen kuntoutumista edistäviä arkisia toimia? *

Kirjoita vastaus

4. Kuvaile lapsen ja aikuisen välisiä vuorovaikutussuhteita sijaishuollossa. Mikä merkitys arkisilla toimilla on mielestäsi näille vuorovaikutussuhteille? *

Kirjoita vastaus

5. Miten aiemmin mainitsemasi arkiset toimet kannattelevat lasta tai nuorta haastavissa tilanteissa ja tunnetiloissa? *

Kirjoita vastaus

6. Kuinka merkitykselliseksi koet arkiset toimet osana lapsen kuntoutumista? Miksi? *

Kirjoita vastaus

Liite 2: Esittelykirje



Esittelykirje

Tuomas Huovinen & Petrus Ahonen

Olemme sosionomiopiskelijat Tuomas ja Petrus Hyvinkään Laurea-ammattikorkeakoulusta. Teemme yhdessä opinnäytetyötä aiheesta Arkisten toimien merkitys lapsen kuntoutumisen edistämiseksi sijaishuollon ohjaajan näkökulmasta. Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää kuinka lastensuojelun sijaishuollon ohjaajat kokevat arkisten toimien edistävän lapsen kuntoutumista. Tavoitteenamme on tuottaa tietoa sijaishuollon arjesta, jota voidaan hyödyntää materiaalina sijaishuollon työntekijän osaamisen syventämiseksi.

Opinnäytetyötämme varten toteutamme kyselyn, jossa selvitämme lastensuojelun sijaishuollon ohjaajien näkemyksiä arkisten toimien merkityksestä lapsen kuntoutumisen edistämiseksi. Kysely tullaan keräämään anonyymisti Microsoft Formsin avulla. Keräämiämme vastauksia tulemme pelaamaan sosiaalialan kirjallisuuteen perustuvaan teorian tietoon.

Kyselyyn osallistuminen on vapaaehtoista, eikä se vaadi tunnistetietoja. Toivomme, että mahdollisimman moni [redacted] työntekijöistä vastaisi kyselyyn jakaen omaa ammatillista pohdintaansa aiheeseemme liittyen. Kyselyyn vastaamisessa on tärkeää, että sijaishuollon ammattilaiset itse määrittelevät arkisia toimia ja haastavia tilanteita lastensuojelun arjessa. Kysely toteutetaan aikavälillä 2.12.- 20.12.2024.

Opinnäytetyö tullaan julkaisemaan ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä ja julkaisuja tarjoavassa palvelussa, Theseuksessa.